VERDELING BIJSTANDSBUDGETTEN 2027

HOOFDRAPPORT

seo • economisch onderzoek

AUTEURS
WOUTER VERMEULEN, JOERI ATHMER, BENJAMIN VAN CASTEREN, MENNO POMP, TIM SCHWARTZ, LIEKE SPAAI (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK), MARTEN MIDDELDORP, FRANCINE BUREMA, JORAN VELDKAMP, KOEN SCHLEIJPEN (ATLAS RESEARCH)

IN OPDRACHT VAN
MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

AMSTERDAM, SEPTEMBER 2026

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Hoe wordt het budget verdeeld?	4
3	Vergelijking met budget vorig jaar	6
4	Vergelijking met uitgaven in 2025	9
Referenties		11

1 Inleiding

Hoe verandert de verdeling van bijstandsbudgetten in 2027 ten opzichte van vorig jaar? En hoe verhouden deze budgetten zich tot de gemeentelijke uitgaven aan bijstand in 2025? Deze rapportage laat zien hoe de budgetverdeling is bepaald en geeft een globaal overzicht van de uitkomsten.

Met de komst van de Wet werk en bijstand (WWB) in 2004 werden gemeenten volledig financieel verantwoordelijk voor de uitvoering van de bijstand. Zij ontvangen hiervoor een budget vanuit het Rijk. Gemeenten mogen overschotten op hun budget behouden en moeten tekorten zelf aanvullen. Zo worden ze gestimuleerd tot effectief beleid om de bijstandsuitgaven zo laag mogelijk te houden. Het budget wordt verdeeld met een model dat, gegeven objectieve kenmerken, een zo goed mogelijke inschatting maakt van de noodzakelijke bijstandsuitgaven van een gemeente.

In het model wordt de kans op bijstand op huishoudniveau geschat (volumecomponent) en wordt een objectieve prijs voor een uitkering per huishoudtype bepaald (prijscomponent). De basis voor de objectieve verdeling is een statistische analyse met indicatoren op huishoud- en regioniveau. Bij de berekening van zowel de kans als de prijs wordt gebruikgemaakt van integrale gegevensbestanden van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) waarin voor ieder huishouden in Nederland gegevens beschikbaar zijn.

Het ministerie van SZW laat het model jaarlijks opnieuw schatten en actualiseren op basis van zo recent mogelijke data. Zowel de kenmerken van individuele huishoudens als de kenmerken op regioniveau worden daarbij geactualiseerd. Ook kan regulier onderhoud nodig zijn, bijvoorbeeld wanneer definities in de brondata wijzigen. De verdeling van de bijstandsbudgetten wordt bepaald met dit aangepaste, opnieuw geschatte en geactualiseerde model.

Deze rapportage brengt de belangrijkste uitkomsten van de verdeling van de bijstandsbudgetten in 2027 in beeld. Het gaat om een globaal overzicht en niet om de resultaten voor individuele gemeenten. Hoofdstuk 2 licht op hoofdlijnen toe hoe de budgetverdeling is bepaald. Vervolgens laten we zien hoe het budget veranderd is vergeleken met de verdeling in 2026. Hoofdstuk 4 zet de budgetverdeling voor 2027 af tegen de gerealiseerde uitgaven in 2025, het meest recente jaar waarvoor deze cijfers beschikbaar zijn.

Een uitgebreide verantwoording van de schatting en actualisatie van het bijstandsverdeelmodel is terug te vinden in twee technische achtergronddocumenten (Vermeulen et al., 2026a en 2026b). Een interactieve budgettool geeft cijfermatig inzicht in de totstandkoming van de budgetten op gemeenteniveau.[1] Binnen deze tool is er voor elke afzonderlijke gemeente ook een korte rapportage met toelichting op de belangrijkste cijfers beschikbaar.

[1] Deze tool is hier te vinden. En wordt gepubliceerd op www.rijksoverheid.nl.

2 Hoe wordt het budget verdeeld?

Het macrobudget 2027 voor bijstand en LKS bedraagt zo'n 8,3 miljard euro. Het objectieve verdeelmodel bepaalt het grootste deel van het reguliere budget dat gemeenten hieruit ontvangen. Daarnaast bepalen historische uitgaven enkele deelbudgetten.

Het Rijk stelt jaarlijks een macrobudget beschikbaar voor de bekostiging van algemene bijstand[2] en het verstrekken van loonkostensubsidie (LKS). In 2027 gaat het in totaal om 8,3 miljard euro, waarvan 708 miljoen euro voor LKS. Uit dit macrobudget ontvangen gemeenten een regulier budget dat bestaat uit een budget voor bijstandsuitkeringen en een LKS-budget. Het budget voor bijstandsuitkeringen is weer opgebouwd uit een deelbudget dat objectief wordt verdeeld en een deelbudget dat historisch wordt verdeeld. Kleine gemeenten (tot 15 duizend inwoners) ontvangen het historische deelbudget, middelgrote gemeenten (tussen de 15 en 40 duizend inwoners) ontvangen een combinatie van het historische en het objectieve deelbudget en grote gemeenten (meer dan 40 duizend inwoners) krijgen alleen het objectieve deelbudget. Daarnaast bevat het budget voor bijstandsuitkeringen een deelbudget ten behoeve van uitkeringen aan dak- en thuislozen en instellingsbewoners (DTI). Tot slot is er sinds vorig jaar een deelbudget ten behoeve van de aanvullende jongerennorm.

Figuur 2.1 toont de relatieve omvang van de deelbudgetten opgeteld over alle gemeenten. De grootste component van het reguliere budget is het objectieve budget dat gebaseerd is op het verdeelmodel. Het historische budget voor kleinere gemeenten is gebaseerd op gerealiseerde uitgaven in 2025.[3] De deelbudgetten voor DTI en LKS worden ook bepaald met gerealiseerde uitgaven. De verdeling van het LKS-budget wordt bij de bepaling van het definitieve budget nog geactualiseerd naar uitgaven in 2026. Tot slot is er nog ongeveer 12 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de aanvullende jongerennorm. Dit budget is gebaseerd op het aantal niet-studerende 18- tot 21-jarigen in de gemeente. Het reguliere budget voor een gemeente is de som van al deze deelbudgetten.

Figuur 2.1 Het objectieve budget is de grootste component van het reguliere budget

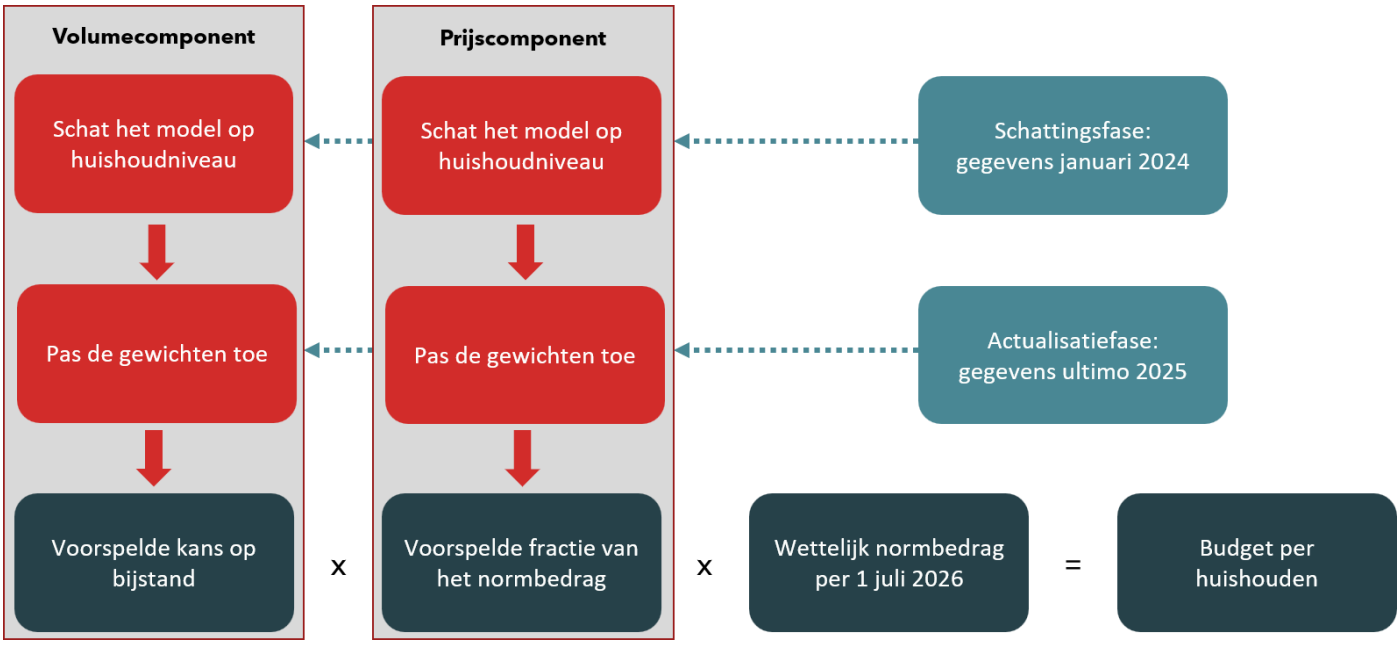
Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

2 Het betreft uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004, voor zover dit laatste betrekking heeft op levensonderhoud van zelfstandigen.

3 Deze uitgaven worden gecorrigeerd voor bevolkingsgroei tussen 2025 en 2026.

Figuur 2.2 illustreert hoe we het objectieve budget bepalen. Het verdeelmodel dat we hiervoor gebruiken, bestaat uit een volume- en een prijscomponent. In de volumecomponent wordt de kans op bijstand van een huishouden ingeschat en in de prijscomponent staat de hoogte van de uitkering als fractie van het wettelijke normbedrag per huishouden centraal. De objectieve kenmerken in deze modellen hebben een uitlegbare relatie met de bijstand en zijn niet beïnvloedbaar door gemeenten. Het gaat bijvoorbeeld om leeftijd, huishoudenssamenstelling, herkomst, zorggebruik en het gebruik van andere uitkeringen. Indicatoren op regioniveau, zoals de beschikbaarheid van werk, spelen ook een belangrijke rol.

Figuur 2.2 Bepaling van het objectieve budget

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Het model wordt geschat met gegevens voor begin 2024 en vervolgens geactualiseerd naar eind 2025. Uit dit geactualiseerde model volgen de voorspelde kans op bijstand en de voorspelde fractie van het normbedrag dat een huishouden aan bijstand ontvangt. Vermenigvuldiging met de wettelijke normbedragen per 1 juli 2026 levert het voorspelde budget per huishouden. Door deze voorspelde budgetten per huishouden op te tellen over alle huishoudens in een gemeente volgt het voorspelde budget per gemeente. Dit wordt gedeeld door het totaal aan voorspelde budgetten om tot een objectief budgetaandeel te komen, waarbij we rekening houden met de mate waarin gemeenten objectief gebudgetteerd zijn. Het objectieve budget voor een gemeente volgt ten slotte door het objectieve budgetaandeel toe te passen op het objectief te verdelen deel van het macrobudget.

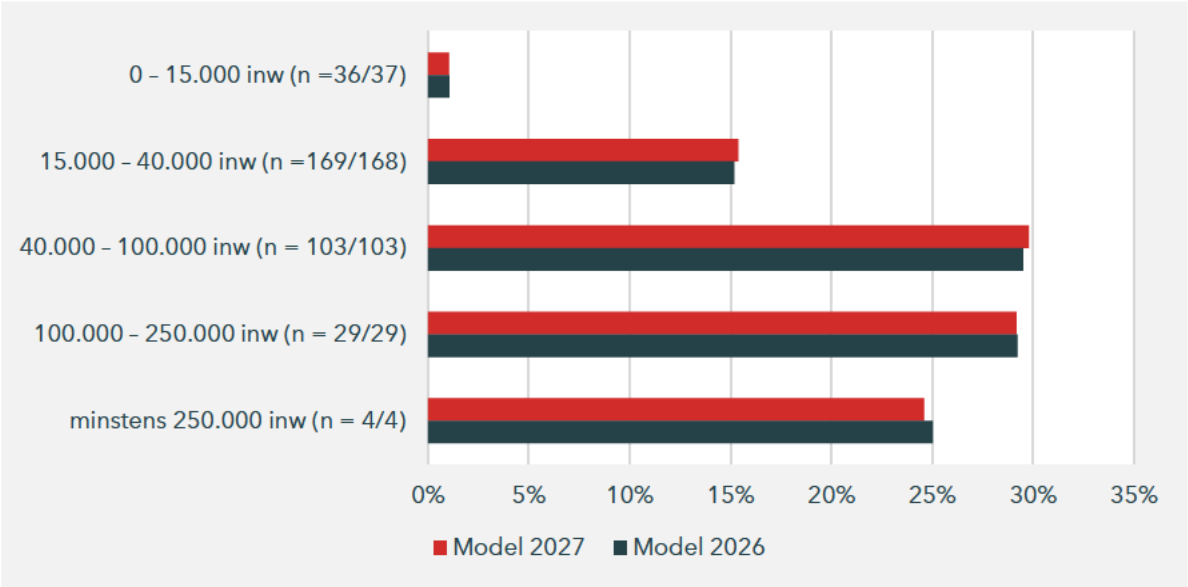
3 Vergelijking met budget vorig jaar

Gemiddeld genomen verandert het budgetaandeel van gemeenten in 2027 met 3,0 procent ten opzichte van dat van 2026. Dit is ongeveer gelijk aan vorig jaar.

Hoe verandert het budget van gemeenten ten opzichte van vorig jaar? We brengen veranderingen in het reguliere budget in kaart aan de hand van veranderingen in aandelen in het totale budget, zodat de verandering in de hoogte van het macrobudget geen rol speelt.

Figuur 3.1 laat de budgetaandelen zien voor de verschillende grootteklassen van gemeenten, voor zowel 2026 als 2027. Deze aandelen veranderen nauwelijks tussen de twee jaren. Voor de vier grote steden tellen ze op tot ongeveer een kwart van het totale budget, terwijl 14 procent van de Nederlandse bevolking hier woont. De G4 ontvangen daarmee samen bijna net zoveel budget als alle 29 gemeenten met tussen de 100 duizend en de 250 duizend inwoners, of als alle 103 gemeenten met tussen de 40 duizend en 100 duizend inwoners. Dit komt omdat het model op basis van objectieve kenmerken een relatief groot beroep op bijstand in deze steden voorspelt.

Figuur 3.1 Marginale budgetverschuivingen tussen gemeenten van verschillende grootteklassen

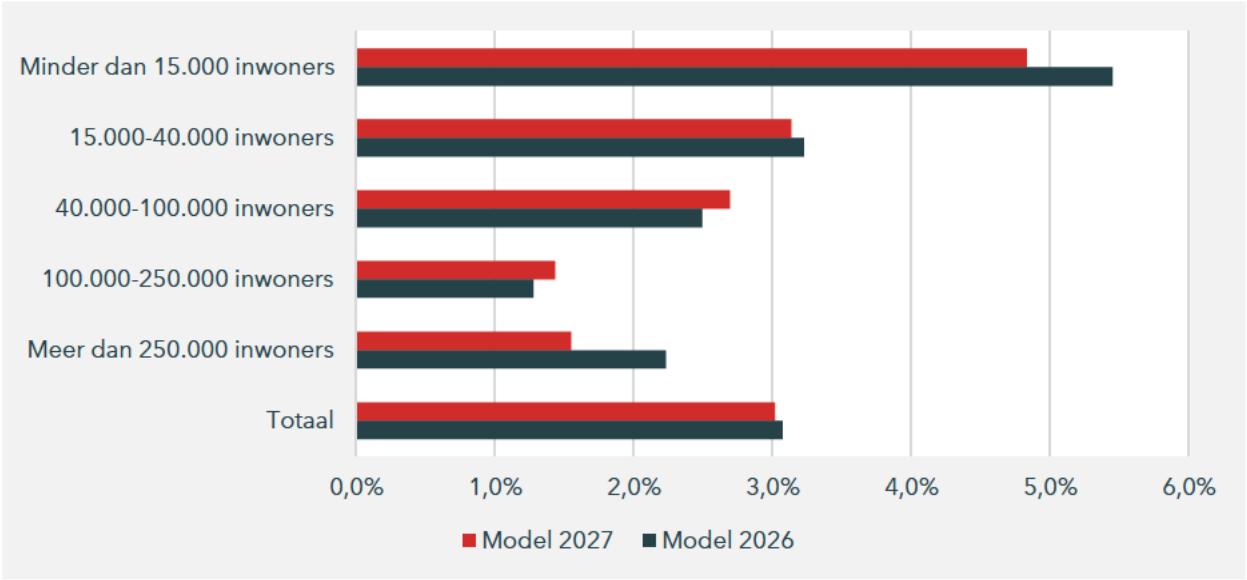

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Gemiddeld genomen verandert het budgetaandeel van afzonderlijke gemeenten in 2027 met 3,0 procent ten opzichte van het budgetaandeel in 2026, zie Figuur 3.2. Dit is vergelijkbaar met de gemiddelde verandering tussen 2025 en 2026. De verandering betrof toen 3,1 procent. Dit is in lijn met eerdere bevindingen dat het model stabieler is geworden sinds de doorontwikkeling per model 2024. Daarvoor lagen de gemiddelde budgetmutaties hoger, gemiddeld zo rond de 5 procent.

Figuur 3.2 laat zien dat gemiddelde budgetmutaties afnemen voor de gemeenteklasse met meer dan 250 duizend inwoners.[4] Hetzelfde geldt voor gemeenteklassen met minder dan 40 duizend inwoners. Verder zien we dat de gemiddelde budgetmutaties toenemen voor gemeenten met 40 tot 250 duizend inwoners.

Figuur 3.2 Budgetmutaties nemen af bij gemeenten met meer dan 250 duizend inwoners

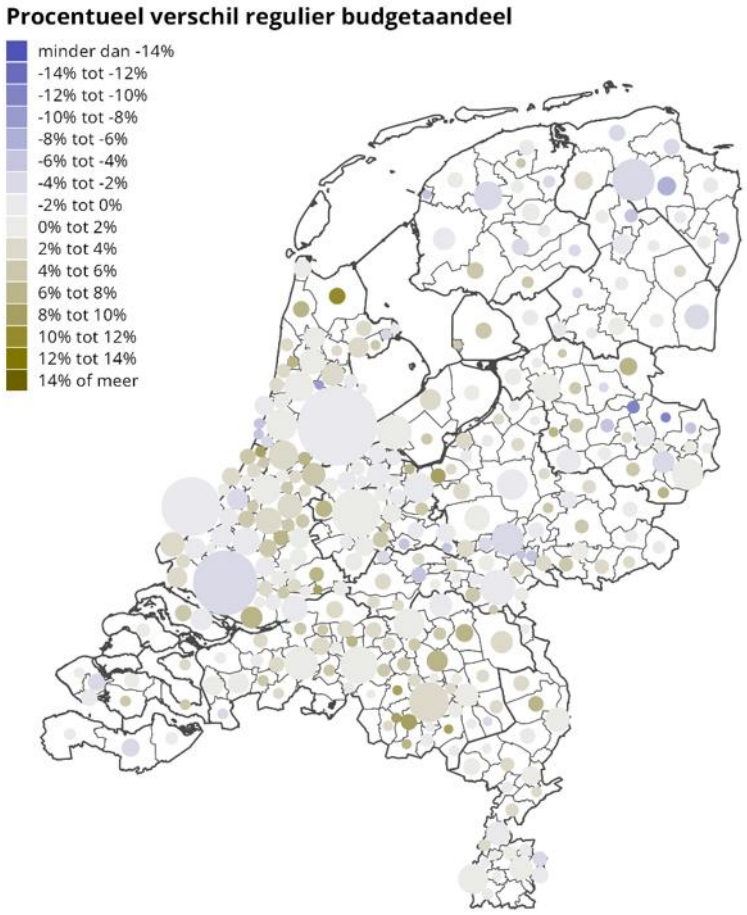

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Figuur 3.3 zet de verandering in het reguliere budgetaandeel op een kaart. Het regulier budgetaandeel neemt toe in kleinere gemeenten in de Randstad. De ontwikkeling in de reguliere budgetaandelen zijn gemiddeld positief in de kleinere gemeenten (minder dan 40 duizend inwoners) en gemiddeld negatief in grotere steden.

4 Het gaat hierbij om de gemiddelde absolute budgetmutatie, anders zouden positieve en negatieve budgetmutaties bij het middelen tegen elkaar wegvallen.

Figuur 3.3 Het regulier budgetaandeel neemt gemiddeld toe in kleinere gemeenten en af in grotere steden

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Noot: De figuur toont het procentuele verschil tussen het reguliere budgetaandeel van Model 2027 en het reguliere budgetaandeel van Model 2026. De cijfers zijn in gemeente-indeling 2026. Op de kaart zijn gemeenten vervangen door niet-overlappende punten, geschaald naar het aantal huishoudens.

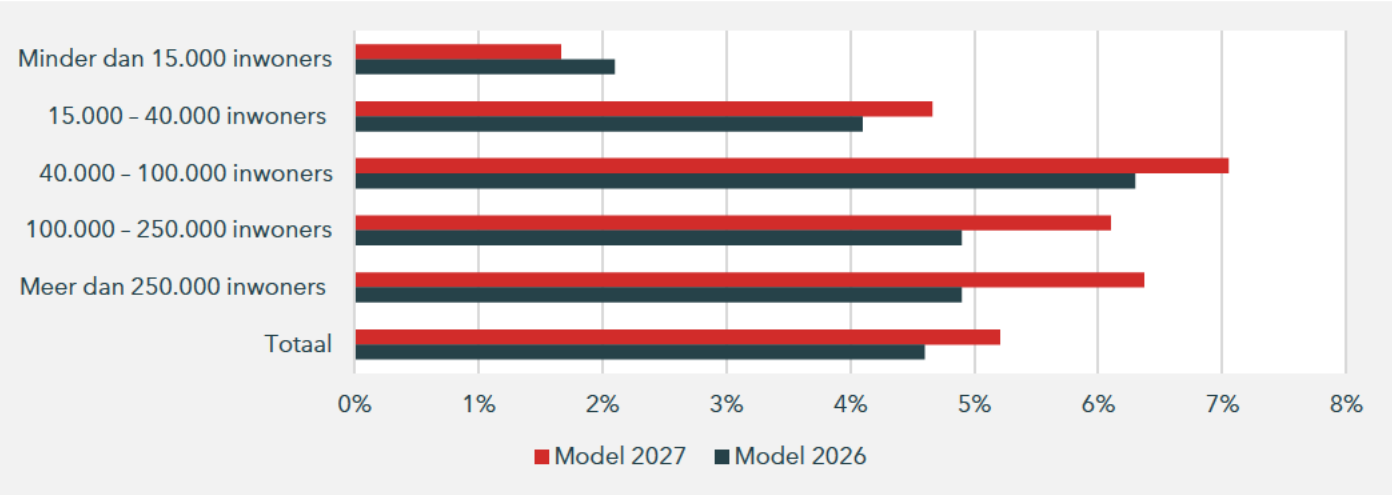
4 Vergelijking met uitgaven in 2025

Het reguliere budgetaandeel in een gemeente in 2027 verschilt gemiddeld met ongeveer vijf procent van het uitgavenaandeel in 2025. Dit verschil is licht toegenomen ten opzichte van vorig jaar.

In dit hoofdstuk zetten we de budgetverdeling voor 2027 af tegen de gerealiseerde uitgaven in 2025.[5] Dit is het meest recente jaar waarvoor cijfers over uitgaven beschikbaar zijn en bovendien sluit het verdeelmodel voor 2027 het best aan op dit uitgavenjaar. Zoals toegelicht in Hoofdstuk 2 past het model de geschatte gewichten namelijk grotendeels toe op gegevens van 2025. Net als in het vorige hoofdstuk kijken we naar aandelen van het totale budget en de totale uitgaven, zodat veranderingen in de hoogte van het macrobudget en de bijstandsuitgaven op macroniveau geen rol spelen.

Figuur 4.1 vergelijkt de afwijking voor Model 2027 met die van Model 2026 waarbij we onderscheid maken naar verschillende grootteklassen van gemeenten.[6] Gemiddeld genomen verschilt het reguliere budgetaandeel in een gemeente in 2027 met 5,2 procent van het uitgavenaandeel in 2025. Vorig jaar ging het om 4,6 procent. Afwijkingen zijn het kleinst voor de gemeenten met minder dan 15 duizend inwoners die volledig historisch gebudgetteerd zijn, en het grootst voor gemeenten met tussen de 40 duizend en de 100 duizend inwoners. We zien de toename van de gemiddelde afwijking ten opzichte van Model 2026 terug bij alle gemeenteklassen, behalve bij de kleinste gemeenten.

Figuur 4.1 De afwijking in euro's stijgt voor (deels) objectief gebudgetteerde gemeenten

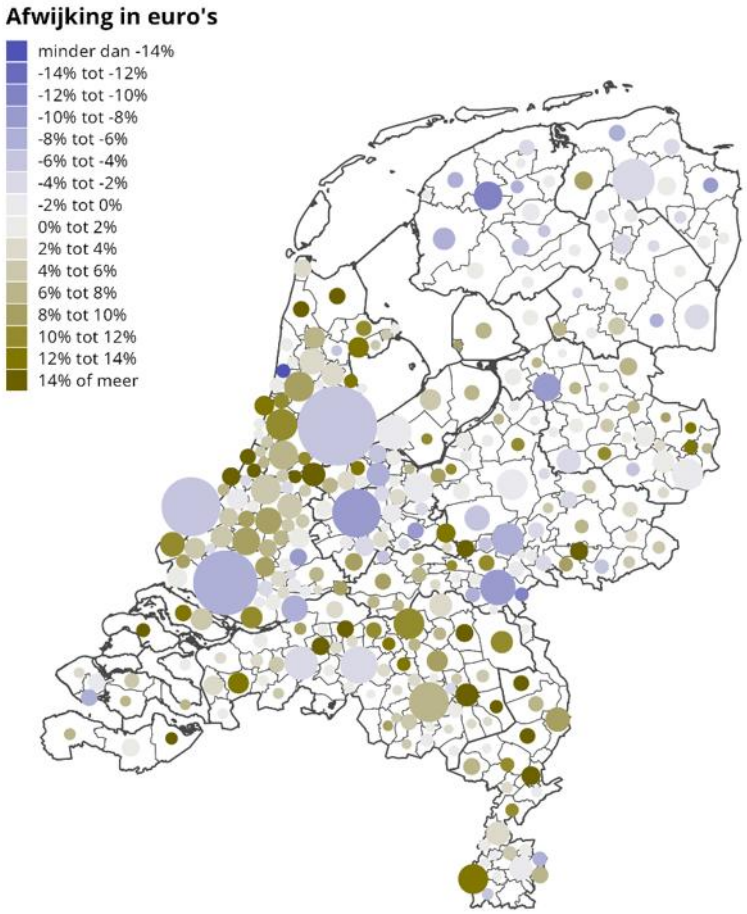

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Figuur 4.2 laat zien dat de afwijking in euro's vaker negatief is in grotere steden en het noorden van het land en positief in kleinere tot middelgrote gemeenten, voornamelijk in de Randstad en het zuiden van het land.

5 Hierbij corrigeren we voor bevolkingsgroei tussen 2025 en 2026.
6 Het gaat hierbij om de gemiddelde absolute afwijking, anders zouden positieve en negatieve afwijkingen bij het middelen tegen elkaar wegvallen.

Figuur 4.2 Vooral positieve afwijking in euro's in kleine tot middelgrote gemeenten in het westen en zuiden van Nederland

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Noot: De figuur toont per gemeente het procentuele verschil tussen het reguliere budgetaandeel van Model 2027 en het aandeel bijstandsuitgaven in 2025, uitgedrukt als percentage van het aandeel bijstandsuitgaven in 2025. Dit zijn cijfers die voor de actualisatie van Model 2027 worden gebruikt. De cijfers zijn in gemeente-indeling 2026. Op de kaart zijn gemeenten vervangen door niet-overlappende punten, geschaald naar het aantal huishoudens.

Referenties

Vermeulen, W., Athmer, J., Van Casteren, B., Pomp, M., Schwartz, T., Middeldorp, M., Burema, F., Veldkamp, J. & Schleijpen, K. (2026a). Bijstandsverdeelmodel 2027. Technisch achtergronddocument schattingsfase. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek & Atlas Research.

Vermeulen, W., Athmer, J., Van Casteren, B., Pomp, M., Schwartz, T., Spaai, L., Middeldorp, M., Burema, F., Veldkamp, J. & Schleijpen, K. (2026b). Bijstandsverdeelmodel 2027. Technisch achtergronddocument actualisatiefase. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek & Atlas Research.

“Met wetenschap naar weloverwogen keuzes”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport 2026-105
ISBN 978-90-5220-701-8

Informatie & Disclaimer
SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2026 SEO Amsterdam.
Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

seo • economisch onderzoek

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl